

INLEIDING

Leefbaar Tynaarlo is een sterke lokale partij die van praktische politiek houdt. Een energieke en positieve partij, die Tynaarlo een geweldige plek vindt om te wonen. Leefbaar Tynaarlo vindt dat lokale zaken lokaal geregeld moeten worden. Dan pas krijg je maatwerk. Juist omdat we een lokale partij zijn, hoeven wij geen verantwoording af te leggen aan een landelijke achterban. Wij kunnen het beste kiezen voor Tynaarlo en voor onze inwoners.

Leefbaar Tynaarlo krijgt geen subsidie van de regering, zoals landelijke partijen. Wij betalen gewoon alles zelf, dus ook onze verkiezingscampagne.

Onze gemeenteraadsleden zijn zonder uitzondering betrokken, enthousiaste en hardwerkende mensen. Daarnaast kunnen onze gemeenteraadsleden niet zonder de ondersteuning van (beëdigde) fractieleden. Allen zijn goed bereikbaar.

Dit verkiezingsprogramma is tot stand gekomen met de inbreng van vele betrokken bewoners, (vrijwilligers)organisaties en ondernemers uit de gehele gemeente. Tijdens georganiseerde bijeenkomsten, ontmoetingen en vele gesprekken zijn wensenlijstjes ingeleverd, ergernissen onder de aandacht gebracht en oplossingen aangedragen. Het heeft ertoe geleid dat dit programma praktisch en pragmatisch is. De inhoud is letterlijk opgehaald uit de gehele gemeente.

Leefbaar Tynaarlo stelt de inbreng van de bewoners voorop. Minder betutteling en meer vertrouwen in de eigen burgers. We vinden dat de gemeente dienend moet zijn, ondersteunend waar nodig en open voor wensen en initiatieven van inwoners.

Tynaarlo is een plattelandsgemeente met prachtig groen en natuurhistorisch landschap, goede voorzieningen en een bloeiend midden- en kleinbedrijf. Als het aan Leefbaar Tynaarlo ligt behoudt Tynaarlo haar plattelandskarakter en vervult onze gemeente tegelijkertijd een sterke regionale centrumfunctie. Leefbaar Tynaarlo zet daarbij in op een goede samenwerking met onze buurgemeenten.

Leefbaar Tynaarlo is een partij die zich aan afspraken houdt. Leefbaar Tynaarlo zal dat ook de komende jaren doen, onder het motto: “Doen wat je zegt, en zeggen wat je doet!”

Democratie is een schaars goed. Ons centrale uitgangspunt is dat de burger mondig is en moet kunnen meebeslissen zonder te verzanden in langdurige en onoverzichtelijke bestuurlijke processen.

Op initiatief van Leefbaar Tynaarlo krijgen onze inwoners wederom een Stemwijzer als hulpmiddel om een keuze te maken op 16 maart 2022 waar zijn/haar stem naar toegaat. Het burgerinitiatief (de mogelijkheid van een groep burgers om met een bepaald aantal handtekeningen, de raad te verplichten een bepaald onderwerp in behandeling te nemen), moet worden gehandhaafd en aangemoedigd.

Na de vorige verkiezingen sprak Leefbaar Tynaarlo al de wens uit om te komen tot een Raadsprogramma. Die wens is er nog steeds. Binnen een raadsprogramma is men gericht op het algemene belang voor onze inwoners doordat er aan gezamenlijk geformuleerde doelen wordt gewerkt. Partijpolitiek en eigen “scoringsmomentjes” kunnen dan aanzienlijk verminderen en de raadsvergaderingen zouden daarmee weer aantrekkelijk kunnen worden voor de inwoners.

Ook wil Leefbaar Tynaarlo naast de gemeenteraad meer contact met de Jongerenraad. #JongTynaarlo bestaat uit een groep jongeren, die onder begeleiding van een coach jongeren verbindt aan de gemeente, de gemeentelijke politiek en aan allerlei lokale organisaties.

#JongTynaarlo richt zich op twee kerntaken:

Het gevraagd en ongevraagd gemeente en organisaties advies geven over beleids- en organisatieontwikkelingen die (ook) jongeren treffen en aangaan en het adviseren hoe deze instanties jongeren kunnen betrekken en laten participeren.

Grote plannen die over de gemeente worden uitgestort gaan soms voorbij aan de bewoners. Alles wordt voor u bedacht. Wij vinden dat grote ingrepen in de gemeente alleen mogen doorgaan als de inwoners betrokken zijn geweest bij het maken van gemeentelijk beleid. Wij begrijpen dat de landelijke overheid soms maatregelen uitschrijft, waar we het gewoon mee moeten doen – leuk of niet. Tegelijkertijd vinden we dat de gemeente zich oprecht moet bezighouden met de gevolgen van die maatregel en moet zoeken naar maatwerk oplossingen voor de inwoners. We noemen dit het gezond-verstand-principe.

De nieuwe Omgevingswet vervangt oude regelgeving. Deze nieuwe wet bundelt de wetgeving en de regels voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water. Door deze bundeling van wetgeving zijn minder regels nodig en kunnen initiatieven vanuit overheid, bedrijven, organisaties en inwoners eenvoudiger worden geïnitieerd. Vroegtijdige participatie van de omgeving bij de voorbereiding van beleids- en besluitvorming is daarbij essentieel. Daarvoor zal de Omgevingsatlas worden geïntroduceerd. Deze Atlas biedt aanknopingspunten voor de burgerparticipatie, waarop gemeenten dan weer eigen beleid dienen te ontwikkelen. In dit kader ontwikkelt de gemeente Tynaarlo een nieuwe participatievorm met als doel onze inwoners vroegtijdig te betrekken bij planvorming. Tot nu toe is dit beleid nog onvoldoende ontwikkeld en daar willen wij wat aan gaan doen.

Tot nu toe is er nog geen goed beleid op participatie tot stand gekomen, terwijl wij wel vinden dat het essentieel is onze inwoners te betrekken bij belangrijke beleidsontwikkelingen. Leefbaar Tynaarlo wil het referendum gaan invoeren. Bij een referendum kan de inwoner een genuanceerde mening delen met de overheid. Er wordt dus niet alleen een ja/nee vraag gesteld zoals bij een referendum. De vragen zijn multiple choice vragen. Men kan verschillende opties aangeven en de vragen gaan over een breed palet. De verschillende opties kunnen telkens toegelicht worden met informatieblokjes. Digitaal is dit eenvoudig te realiseren, al zou er wellicht ook een papieren versie gestuurd kunnen worden als men dat wil.

Door mensen meerdere keuzes of opties te geven, wordt het voor de beslissers beter inzichtelijk waar consensus ligt en waar oplossingen gevonden kunnen worden. De inwoners krijgen de mogelijkheid zich genuanceerd uit te spreken bij belangrijke beslissingen. Het referendum zou bijvoorbeeld ingezet kunnen worden bij de centrumontwikkeling van Eelde en die van Zuidlaren, maar ook bij belangrijke thema's als de energietransitie en maatregelen rondom klimaatadaptie. In onze ogen biedt het referendum de kans om inwoners goed te informeren en hen goed te betrekken bij de oplossingsrichtingen.

Leefbaar Tynaarlo is ervan overtuigd dat het referendum kan bijdragen aan betere oplossingen. De samenleving heeft meer ideeën dan men op een gemeentehuis kan bedenken.

Leefbaar Tynaarlo ziet dan ook een belangrijke rol voor o.a. bewonersverenigingen. Zij zijn de spreekbuis van de wijk. Regelmatig dient er overleg te zijn met deze verenigingen. Het is in aller belang om de ontwikkelingen in een wijk te meten en eventueel bij te sturen. We zijn dan ook voor het stimuleren van een actieve bewonersvereniging. De bewoners van plangebieden moeten, voordat er onomkeerbare besluiten worden genomen, betrokken worden bij de plannen die er in hun gebied spelen.

Klankbordgroepen zijn daarbij ook een goed instrument. Hun invloed op de uiteindelijke plannen moet substantieel zijn.

De gemeente is er voor de inwoners en niet omgekeerd!

Samenvattend: Sociale betrokkenheid, samenwerken en samen doen zitten in het DNA van Leefbaar Tynaarlo. Het duurzame behoud van onze prachtige groene omgeving is voor ons essentieel om door te geven aan onze kinderen en kleinkinderen.

CONCRETE DOELEN VOOR DE KOMENDE PERIODE

- Concreet contact met #JongTynaarlo bewerkstelligen. #JongTynaarlo komt nu bijeen onder leiding van jongerenwerkers. Contact met raadsleden is er niet en is wel gewenst.
- Een eigen jongerenfractie/jongerenafdeling voor Leefbaar Tynaarlo oprichten.
- Besluitvorming versnellen en in ieder geval zorgen voor duidelijkheid over het proces, de inhoud waarover meegepraat wordt, de ruimte van het mandaat (is het meepraten of meebeslissen?)
- Samenwerkingsverbanden onderzoeken. Als gemeente participeren wij in heel wat samenwerkingsverbanden. De vraag is of dit altijd zorgt voor de meest efficiënte en beste oplossing voor onze inwoners. Afstoten wat niet werkt en verbeteren waar mogelijk.
- Goed beleid maken voor het referendum en dit concreet invoeren voor de centrumontwikkeling van Eelde en Zuidlaren.

HOOFDSTUK 1: VEILIGHEID

MIJNBOWSCHADE EN AARDBEVINGEN: VOLLEDIGE COMPENSATIE

In Tynaarlo is sprake van dubbele mijnbouw, namelijk de gaswinning en de zoutwinning. Daarnaast speelt het thema van bodemdaling. Deze drie feiten zorgen voor schade aan woningen en gebouwen. Het is niet uit te leggen en niet te verdedigen, dat allerlei schade afhandelingsregelingen alleen en exclusief voor Groningen zouden moeten gelden!

Voor Leefbaar Tynaarlo is duidelijk dat de gevolgen van de mijnbouw, waaronder gaswinning zoutwinning en waterbeheer, steeds ernstiger worden. In de gemeente Tynaarlo doen zich al “Groningse praktijken” voor. De burger wordt murw gemaakt door lijvige rapporten zonder duidelijke reële onderbouwing. Veelal zullen binnen de rapporten standaard teksten zijn ontworpen.

Leefbaar Tynaarlo heeft afgelopen jaren hard gewerkt om dit onderwerp regionaal op de agenda te houden en te plaatsen. Voor Leefbaar Tynaarlo is het onaanvaardbaar dat de veiligheid van haar inwoners wordt geschaad. Wij gaan door met het organiseren van aardbevingscafés, omdat wij ervan overtuigd zijn dat een verenigd verzet en een verenigde aanpak van de problemen kan leiden tot betere schadeafhandeling door instanties.

De strijd om een volledige compensatie is nog niet gestreden. Vergoeding van alle schade veroorzaakt door mijnbouwactiviteiten moet gegarandeerd worden. Of het nu gaat om gas-, zoutwinning en waterbeheer. Niet alleen doekjes voor het bloeden, maar structurele oplossingen voor alle gedupeerden in de gemeente Tynaarlo.

VEILIGHEID/HANDHAVING

MEER BOA'S

Leefbaar Tynaarlo ziet een groot belang bij een goede samenwerking tussen: BOA – Burger – Wijkagent en Leefbaar Tynaarlo wil deze samenwerking graag stimuleren!

BOA's vormen een sleutelrol in het veiligheids- en handhavingsbeleid van de gemeente. BOA's kunnen daar ingezet worden waar het nodig is.

Tynaarlo heeft dankzij Leefbaar Tynaarlo 2 vaste BOA's in dienst. Afgelopen jaren is er extra budget vrij gemaakt voor extra incidentele BOA inzet. Dit vindt Leefbaar Tynaarlo nog steeds te weinig! Hiermee heeft de gemeente een direct instrument in handen voor sturing op leefbaarheid en veiligheid. Daarnaast hebben de BOA's een goede signaalfunctie, die gebruikt kan worden voor gemeentelijk beleid.

WIJKAGENT ONTLASTEN

De wijkagent heeft een centrale rol. De wijkagent moet midden in de samenleving staan. Leefbaar Tynaarlo ziet versoering van de politietaken ten nadele van het veiligheidsgevoel in onze gemeente. Uitbreiding van het aantal BOA's kan juist de rol van de wijkagent ondersteunen.

Leefbaar Tynaarlo vindt dat de gemeente zich blijvend dient in te spannen het plaatselijk aanwezige politiebureau in Vries te behouden, opdat men ook in de toekomst terecht kan bij de wijkagent.

BEWUSTE BURGER

Uiteraard moeten wij goed beseffen, dat de wijkagent en BOA's niet overal tegelijk kunnen zijn en al helemaal niet altijd daar waar net op dat moment iets gebeurt dat niet door de beugel kan. De enige die dat wel kan is de dorpsbewoner zelf.

Leefbaar Tynaarlo ziet graag deze samenwerking versterkt met uitbreiding van buurtpreventie activiteiten en wil zich daar de komende jaren voor inzetten.

U als inwoner bent dan ook een belangrijk paar extra oren en ogen van de wijkagent en de BOA. Cruciaal voor veilige buurten en gemeente is ook de bereidheid van burgers die hun wijk het beste kennen om zich in te zetten voor deze samenwerking.

Leefbaar Tynaarlo denkt dat vooral heel lokaal gekeken moet worden hoe de veiligheid kan worden vergroot.

Samen gaan we ervoor

GEÏNFORMEERDE JEUGD BEGINT BIJ EEN VERANTWOORDELIJKE EN BETROKKEN OUDER/VERZORGER

Mensen gebruiken stimulerende middelen. Daar kunnen we onze ogen voor sluiten. Het is naïef om te streven naar een drugsvrije samenleving en de gebruikers van stimulerende middelen de criminaliteit in te duwen. Leefbaar Tynaarlo wil dit beter georganiseerd zien door het uitbreiden van een ontmoedigingsbeleid, bijv. door een verbod van het gebruik van lachgas in het openbaar in de gemeente Tynaarlo.

Leefbaar Tynaarlo gaat voor actievere informatieverstrekking over gokverslaving, cannabisgebruik en het gebruik van lachgas en andere verslavende middelen. Om dit voor elkaar te krijgen wil Leefbaar Tynaarlo inzetten op preventie door te sturen op een nauwere samenwerking tussen de diverse betrokkenen zoals de welzijnsorganisatie Tinten (Nije Naaber), VNN, jongerenwerk, scholen, ervaringsdeskundigen en natuurlijk de ouders en jongeren.

Toezichhouders zorgen ervoor dat er geen overlast optreedt. Iedereen hoort erbij. Leefbaar Tynaarlo heeft aandacht voor de menselijke maat. Wij begrijpen goed dat mensen onbedoeld de fout in kunnen gaan. Zeker jongeren zijn over het algemeen nog niet volledig in staat de gevolgen van hun daden te overzien. Dat kan gebeuren. Leefbaar Tynaarlo is van mening dat als dit gebeurt de ouder/verzorger samen met de jongere hiervoor gezamenlijk de verantwoordelijkheid hiervoor te dragen. Het is bewezen dat op het moment dat dit gebeurt de kans op herhaling fors afneemt.

Als een jongere bijvoorbeeld een maatregel krijgt bij Bureau HALT, dan dienen de ouders hier nadrukkelijk bij betrokken te worden. Ook als er problemen zijn met “hangjeugd” dienen de ouders van deze jongeren erbij betrokken te worden. Ouders hebben de taak om hun kroost op te voeden tot zelfverantwoordelijke medeburgers. Grenzen aangeven en de verantwoordelijkheid (over)nemen hoort daar ook bij.

CYBERCRIMINALITEIT

Leefbaar Tynaarlo wil meer aandacht voor de digitale criminaliteit. Iedereen van jong tot oud heeft hier mee te maken. Bewustwording over strategieën en het handelen van cybercriminelen en hoe dit herkennen is voor Leefbaar Tynaarlo een belangrijk onderwerp waar wat ons betreft veel meer aandacht aan moet worden besteed. Herken uw crimineel wordt wat Leefbaar Tynaarlo betreft de komende jaren een speerpunt.

CONCRETE DOELEN VOOR DE KOMENDE PERIODE

- Het organiseren van aardbevingscafés en zorgen voor compensatie mijnbouwschade en aardbevingen
- 4 vaste BOA's in dienst nemen
- Het realiseren van de Noord Drents Grond Beweging (NDGB)
- Beter toegankelijke gemeentelijke informatie over Cybercriminaliteit, verslaving en re-integratie
- Ouders meer betrekken bij de aanpak en preventie van overlast “hangjeugd”, HALT-trajecten en taakstraffen

HOOFDSTUK 2: VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT

Leefbaar Tynaarlo wil een onderzoek laten uitvoeren naar de behoefte aan een jachthaven op de plaats van de huidige loswal in het Noord-Willemskanaal te Tynaarlo.

CENTRUMPLAN ZUIDLAREN

Winkelzone aan Stationsweg door laten lopen tot aan de Zuiderstraat.

Veilige wegen in centrum van Zuidlaren: Gescheiden voetpaden, fietspaden en gemotoriseerd verkeer.

Weren van doorgaand vrachtverkeer uit kern Zuidlaren.

Goede en veilige parkeermogelijkheden aan de Stationsweg en directe omgeving.

Leefbaar Tynaarlo wil herstel van de voormalige traverse op het voormalige PBH-terrein. Leefbaar Tynaarlo wil graag op het voorterrein twee gelijkwaardige full-service supermarkten en in de voormalige panden van AH en Jumbo publiekstrekkingen als Action, Aldi of iets dergelijks.

Snelheidsbeperking op N386 vanaf afslag A28 tot Visio de Brink v.v. na gereedkomen fietstunnel bij de Watermolendijk in Tynaarlo.

CENTRUMPLAN EELDE

Het centrum van Eelde moet weer bruisen. Er is behoefte aan meer winkel- en horecamogelijkheden. Op de eerste verdieping kunnen appartementen komen. Winkels die nu verspreid in het dorp liggen, zouden verplaatst kunnen worden naar het centrum (als zij dat wensen uiteraard).

Het verplaatsen van het Internationale Klompenmuseum naar het centrum is een uitdrukkelijke wens. Op de huidige locatie van het museum kan dan woningbouw plaatsvinden.

VEILIGE EN TOEGANKELIJKE WANDEL-, FIETS-, VAAR- EN RUITERROUTES

We kennen de wens van vele inwoners om veilige verbindingen voor (jonge) fietsers tussen de verschillende dorpen. Zo is er nog steeds de wens om de verbinding Donderen – Yde (Norgeweg) te voorzien van een veilig fietspad. Verder ligt er nog de afspraak om de Kerkweg/Verlengde Kerkweg tussen Yde en Vries over de es heen te herstellen. Voor de aankomende 4 jaar dus weer een uitdaging om dit te realiseren.

Na het gereedkomen van de fietstunnel en de daarbij behorende fietssnelweg wil Leefbaar Tynaarlo aanpassingen aan de Eisenbroeken in Tynaarlo (verbreden?) zodat fietsers hier veilig kunnen fietsen.

Leefbaar Tynaarlo is nog steeds voor de mogelijkheid van het in ere herstellen van station bij het dorp Tynaarlo. Het daarnaast gelegen terrein van Wijk en Boerema wordt nu gesaneerd. Dit kan makkelijk omgetoverd worden tot een paar honderd parkeerplaatsen en ruime fietsenstallingen. Dit zou Tynaarlo een volwaardig openbaar vervoervoorziening kunnen opleveren. Inwoners van Vries, Tynaarlo en Zuidlaren kunnen daarvan direct profiteren. Niet meer in de file richting Groningen. Neen, gewoon op fiets naar Tynaarlo. Een nieuw transferium is dan overbodig.

VLIEGVELD EELDE

Groningen Airport Eelde is de trots van vele inwoners, zeker die in Eelde-Paterswolde. Wij zijn aandeelhouder van het vliegveld en wij willen die aandelen zeker behouden. De aandelen van de gemeente Assen hebben wij tijdelijk in beheer en wat Leefbaar Tynaarlo betreft behouden we die aandelen.

Als aandeelhouder hebben wij het vliegveld ook altijd financieel gesteund, maar wij willen die steun nu eigenlijk ombouwen tot een lening. GAE kan niet zonder steun van de overheid bestaan. Vooralsnog wil het Ministerie geen steun geven aan het vliegveld. Leefbaar Tynaarlo wil dat de gemeente Tynaarlo alleen extra financiële steun geeft met hypothecaire zekerheid. Een belangrijke reden om dat te doen is dat een private partij (Fb Oranjewoud) nu aandeelhouder is geworden, maar zelf geen euro wil investeren. Wij waken ervoor dat de grond in handen komt van een private partij, die uiteindelijk met de winst aan de haal gaat, terwijl ze niets hebben geïnvesteerd.

CONCRETE DOELEN VOOR DE KOMENDE PERIODE

- Het behoud openbaar vervoer van een naar de kleine kernen om deze bereikbaar te houden.
- Het verder uitbreiden van het laadpalennetwerk (zonnepanelen) ook voor fietsen.
- Een onderzoek naar de haalbaarheid van het aanleggen van wegen met Olivijn.
- Het verbreden van het fietspad aan de Eisenbroeken
- Het weren van doorgaand vrachtverkeer door Zuidlaren
- Het uitbreiden van de bebouwde kom van Vries (Veenweg oversteek), inclusief snelheidsbeperking N386 vanaf A28 tot Visio Brink.
- Veilige fietspaden o.a. Donderen- Yde
- Vliegveld Eelde als betaalbare speelplaats toekomst
- Een preferendum voor centrumplan Eelde en voor Zuidlaren.

HOOFDSTUK 3: ECONOMIE

De lokale economie is de motor voor onze werkgelegenheid, welvaart en welzijn. Vroeger lag de druk op de verruiming van het aanbod en bereikbaarheid van werklocaties en dienstverlening aan ondernemers. Dit is nog steeds belangrijk, maar we willen meer doen. Wij verwachten dat digitale en duurzame innovaties zorgen voor een andere en betere economie.

Leefbaar Tynaarlo is dan ook de mening toegedaan dat er een andere manier van produceren en organiseren nodig is. Dat kan door meer innovatie en samenwerking met ondernemers.

We verwachten dat het behalen van deze doelen bijdraagt aan de leefbaarheid van onze gemeente, en waar mensen in hun inkomen kunnen voorzien, en gebruik kunnen maken van onze voorzieningen. We hebben dit jaar onderwerpen verzameld die volgens onze inwoners en onze ondernemers belangrijk zijn voor ons lokaal economisch beleid.

De instrumenten om een toekomstbestendige economie te stimuleren zijn:

Dienstverlening: dienstverlening aan bedrijven bijvoorbeeld bij de uitbreiding van bedrijven en diensten, de helpende hand bieden bij rijksoverheidsbeleid in relatie tot de gemeentelijke mogelijkheden. Duidelijk transparant en consistent beleid waar ondernemers op kunnen bouwen.

Samenwerking tussen ondernemers: stimuleren van samenwerking tussen bedrijven onderling in dezelfde bedrijfssectoren en tussen bedrijfssectoren.

Eén loket bij de gemeente waar ondernemers voor alle betreffende ondernemingsvragen terecht kunnen.

Toeristisch economische positionering: actief beleid voeren op, en ondersteuning en promotie van, onze recreatiesector. Het toerisme is een belangrijke tak in ons economisch model. Inzetten op nieuwe kansen die onze positie als groene long tussen Assen en Groningen versterken.

ONDERNEMERS

Wij vinden dat de gemeente zo veel mogelijk moet faciliteren.

Onze samenleving drijft op het MKB. Het MKB is de motor van onze economie. Ook in Tynaarlo hebben we veel ondernemers. Deze ondernemers verdienen het om een ondersteunende, faciliterende gemeente te hebben als gesprekspartner, al dient de gemeente natuurlijk ook haar regelgevende taken uit te voeren.

Leefbaar Tynaarlo pleit voor bedrijfsvriendelijke bestemmingsplannen. Het gebied in en om het vliegveld Eelde zou daarin kunnen voorzien. Daarmee zou extra werkgelegenheid kunnen worden gerealiseerd en een win-winsituatie ontstaan voor vele partijen.

Leefbaar Tynaarlo pleit voor de mogelijkheid om ruimere terrassen te creëren met name op de Brink in Zuidlaren.

CONCRETE DOELEN VOOR DE KOMENDE PERIODE

- Zuinig zijn op onze positie als Groene long tussen Groningen en Assen
- Winkelcentrum in Zuidlaren vanaf Kapper Bert bij de rotonde
- Station Tynaarlo op de kaart houden
- Centrum Eelde weer representatief en “in business” maken (van getto naar gezelligheidscentrum)
- Goede en veilig bereikbare hoofdkernen met oog op ondernemers en bezoekers

HOOFDSTUK 4: ONDERWIJS

Het verzorgen van het openbare onderwijs is gedelegeerd naar Stichting Baasis. Als gemeente hebben wij de opdracht om het openbare basisonderwijs in onze gemeente in stand te houden en dat doen wij. Het besturen hiervan is overgedragen aan bovengenoemde stichting. In principe is de controle hierop neergelegd bij een Raad van Toezicht. De gemeenteraad benoemt de leden van de RvT op voordracht van de stichting.

Tot nu toe werd er vertrouwd op de voordracht, maar de vraag is of de Raad niet beter moet toetsen of de voorgedragen leden van de RvT ook daadwerkelijk de kwaliteiten hebben om toe te zien op een goed bestuur van de stichting. Opnieuw is er in 2021 sprake van onrust in de organisatie, opnieuw komt de financiële kwetsbaarheid van de organisatie boven drijven en opnieuw rijzen er in sommige kringen vragen rondom de juistheid van bestuurlijke beslissingen.

Leefbaar Tynaarlo vindt dat Raad beter geïnformeerd moet worden over het wel en wee in de stichting en dat het College een nauwe samenwerking met de bestuurder van de stichting moet bewerkstelligen om het voortbestaan van openbaar onderwijs in onze gemeente te waarborgen.

Uiteraard gaat de Inspectie van het Onderwijs over de kwaliteit, maar als gemeente kunnen wij een faciliterende rol spelen op allerlei gebieden. Goede huisvesting is daar eentje van. Dat geldt ook voor het bijzonder onderwijs. Binnen een goede Lokale Onderwijs Agenda kunnen afspraken gemaakt worden in de volle breedte.

Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor het huisvesten van de scholen, zowel de openbare als de bijzondere. Leefbaar Tynaarlo merkt op dat deze huisvesting telkens weer wordt gebaseerd op te krappe normen, waardoor na een korte periode al blijkt dat de nieuwbouw van de school te krap bemeten is. Wij zijn van mening dat het meteen ruim bouwen (met het oog op groei van de school) beter is. Voor de nieuwe wijk Laarhove in Zuidlaren zou al meteen een ruim schoolgebouw gepland moeten worden.

De grens tussen onderwijs en zorg (jeugdhulp) is in sommige gevallen een grijs gebied. Kinderen die extra ondersteuning nodig hebben vallen in eerste instantie onder verantwoordelijkheid van de scholen zelf. In toenemende mate ziet Leefbaar Tynaarlo dat het gaat schuren binnen dit grijze gebied. Ouders willen hun kinderen in sommige gevallen “perfectioneren” en willen dat hun kinderen extra begeleiding en ondersteuning krijgen vanuit school. Op het moment dat dit niet toegekend wordt, klopt men aan bij de gemeente.

Leefbaar Tynaarlo wil dat er in deze gevallen zorgvuldig(er) gekeken wordt naar de aanvraag van jeugdhulp. Duidelijk moet zijn of het de wens van de ouders is, of dat het noodzakelijk is voor het kind. Leefbaar Tynaarlo ziet in de praktijk een aantal zorgelijke situaties waarbij ouders meer verwachten van hun kind dan het aankan. Met als gevolg dat een kind hier niet aan kan voldoen; over zijn/haar grenzen gaat, depressief of overspannen wordt waar vervolgens weer “zwaardere” vormen van jeugdhulp op ingezet worden. Deze negatieve spiraal ziet Leefbaar Tynaarlo als een zorgelijke ontwikkeling waar meer aandacht voor moet komen.

MUZIEKONDERWIJS

Samen muziek maken geeft kinderen veel plezier. Maar dat is nog niet alles. Onderzoek toont aan dat muziek maken een positief effect heeft op schoolprestaties. Het bespelen van een instrument draagt bij aan de motorische ontwikkeling van kinderen en bevordert discipline en doorzettingsvermogen. Samen muziek maken leert kinderen ook rekening te houden met anderen en stimuleert de ontwikkeling van sociale en emotionele vaardigheden.

Leefbaar Tynaarlo is dan ook voorstander om een muziekproject in samenwerking tussen muziekschool(en) en plaatselijke muziekverenigingen en het onderwijs op te starten. Een werkgroep vanuit onderwijs en gemeente zou vorm en inhoud aan dit project moeten geven.

CONCRETE DOELEN VOOR DE KOMENDE PERIODE

- Nieuwe scholen/ wijken niet te krap begroten (aantal leerlingen)
- Extra geld voor muziek/ cultuur
- Statushouders sneller laten integreren met onderwijs (taal)
- Versterken Baasis door kwaliteitseisen te stellen aan nieuw voorgedragen leden RVT van Baasis en door regelmatige gesprekken over de financiële verantwoording en planning
- Zorgen dat jeugdhulp gezinshulp wordt. Problemen van kinderen niet onnodig medicaliseren en zorgen dat er geen oneigenlijk gebruik wordt gemaakt van jeugdzorgindicaties.
- Huiswerkbegeleiding/ ambulante begeleiding in school op kosten van gemeente/ bekostigd vanuit jeugdzorg

HOOFDSTUK 5: SPORT, CULTUUR EN RECREATIE

‘Waar sport appelleert aan het oergevoel van strijd en victorie, appelleert kunst en cultuur aan het gevoel van schoonheid en beschaving’.

Zowel sport als cultuur zijn belangrijk voor onze inwoners. In tijden van pandemie bleek dat juist cultuur een verademing bood voor mensen in lockdown. Daarom verdient cultuur meer aandacht van ons en zou een gelijke verdeling van gelden beter passen. Dit is nu nog niet het geval.

SPORT VOOR IEDEREEN

Leefbaar Tynaarlo zet in op sport en samen bewegen op school, in de wijk en in verenigingsverband en wil het sporten voor iedereen toegankelijk houden. Hiervoor moet structureel meer geld voor worden gereserveerd voor o.a. Jeugd- Sport en Cultuurfonds, Meedoenregeling 18+ en Stichting Leergeld.

ONZE MAATREGELEN

De uurtarieven voor sportaccommodaties moeten worden herzien. Te veel verenigingen zijn in de problemen gekomen door de extreme verhoging van de uurtarieven van onze sportaccommodaties. Een bloeiend en toegankelijk gezond en sportief leven kan niet altijd samengaan met kostenneutrale begrotingen of bezuinigingsdoelstellingen. Leefbaar Tynaarlo wil hiervoor geld reserveren.

Gehandicaptensport heeft een breed karakter en is van toepassing op elke vorm van handicap bij personen met een visuele en/of auditieve, motorische of verstandelijke beperking. In de gemeente Tynaarlo moet eenieder kunnen deelnemen aan gehandicaptensport zowel op amateur- als op topniveau.

Sportpleinen: Gezond leven is belangrijk en daar hoort bewegen ook bij. Voor veel mensen uit de wijk is de stap naar een sportschool groot. Op fitnesspleinen kunnen ze gratis sporten. Fitnesspleinen hebben dezelfde soort fitnessstoestellen zoals je deze tegenkomt in de sportschool, maar dan werken ze niet op elektriciteit. Variërend van cardio-apparaten als crosstrainers, step- en roeiapparaten, fietsen tot kracht toestellen. Wij stellen voor gelden beschikbaar te stellen voor de realisatie. Sportscholen of sportverenigingen in de gemeente nodigen we uit om sportintroductielessen te laten geven op deze pleinen. Daarna moeten de pleinen ‘selfsupporting’ worden door ze te laten exploiteren door sportscholen of sportverenigingen.

CULTUUR

Cultuur deel je. Cultuur beleef je met anderen. Cultuur is van ons allemaal. Dat vraagt om een infrastructuur waarin mensen cultuur kunnen delen, zoals podia, ateliers, musea, theaters, centra voor de kunsten, bibliotheken en festivals. Dat betekent dat elk initiatief op dit gebied vanuit de burgerij door de gemeente ondersteund dient te worden. Initiatieven als Koepeltjes-festival Eelde, Donderslag in Donderen, Bloemencorso in Eelde, Taptoe in Vries, Molenmuseum de Wachter, Klompenmuseum, Klokkemuseum in Vries en Museum de Buitenplaats dienen ondersteuning te krijgen. Ook willen we vergunningsaanvragen hiervoor kosteloos honoreren.

Museum De Buitenplaats is gehuisvest in een architectonisch prachtig gebouw in het centrum van Eelde, direct naast de Dorpskerk. Het Nijsinghuis is inmiddels onderdeel van dit museum geworden. Dit vertegenwoordigt een grote historische en kunstzinnige waarde voor onze gemeente en verdient dus onze steun.

Het Internationale Klompenmuseum krijgt tot nu toe geen enkele financiële steun van de gemeente, los van een bescheiden projectsubsidie voor een kortdurend project. Dit museum bezit de grootste collectie klompen en houten schoenen ter wereld en heeft ook connecties over de hele wereld. Het museum draait al ruim 30 jaar volledig op vrijwilligers. De huidige huisvesting in een woonwijk is verouderd en toe aan vervanging. Daarbij komt dat de depotruimte zeer beperkt is en de niet tentoongestelde collectie staat op de zolder van de voetbalclub. Het wordt tijd dat onze gemeente financieel bijdraagt ten behoeve van de nieuwe huisvesting. Daarmee leggen we de basis voor onze culturele infrastructuur.

Het verplaatsen van het Internationale Klompenmuseum naar het centrum van Eelde naast de Buitenplaats vinden wij een geweldige kans voor beide musea, voor de dorpsontwikkeling en voor de bevordering van het toerisme. Wij vinden dat de gemeente moet bijdragen aan een nieuw te bouwen museum in het centrum van Eelde.

Er zijn diverse zeer betrokken historische verenigingen actief binnen onze gemeente. Wij willen historische verenigingen meer betrekken bij (lokale) initiatieven. Kennis, kunde en enthousiasme is aanwezig. Een goed voorbeeld hiervan is bijvoorbeeld 'Ol Eel' bij de nieuwbouw Groote Veen. Goed bezochte lezingen met archeologische opgravingen. Zou ook kunnen in Ter Borch. Vries-Zuid, Laarhoven etc. dit vergroot in onze ogen de verbondenheid in en met de wijk of het dorp. Daarnaast zouden historische verenigingen ook een belangrijke rol kunnen verrichten (in het voorwerk) van cultuurhistorisch onderzoek bij nieuw- of verbouwprojecten.

BASISVOORZIENINGEN

Leefbaar Tynaarlo ziet o.a. als basisvoorzieningen in onze gemeente de 3 zwembaden, sporthallen en sportvelden en 3 bibliotheken. Al deze voorzieningen dienen wat Leefbaar Tynaarlo betreft in stand te worden gehouden.

Nadat welzijnsorganisatie Trias haar activiteiten voor onze gemeente in de afgelopen aanbestedingsronde niet meer gegund heeft gekregen bestaan er grote zorgen over het voortbestaan van activiteiten in de dorpshuizen in Paterswolde (Ons-Dorpshuis), Vries (de Pan) en Zuidlaren (de Ludinge). Leefbaar Tynaarlo ziet deze drie dorpshuizen met haar activiteiten als een noodzakelijke basisvoorziening die in stand gehouden dient te worden.

Leefbaar Tynaarlo heeft zich de afgelopen vier jaar ingezet voor glasvezelinitiatieven voor de buitengebieden. Hierdoor zijn de buitengebieden nu praktisch allemaal aangesloten op glasvezel.

RECREATIE EN TOERISME

De gemeente Tynaarlo beschikt over mooie recreatieve voorzieningen die wij moeten koesteren. Ze zijn belangrijk voor werkgelegenheid en voor het MKB in onze gemeente. Wij gaan in gezamenlijk overleg met

alle partijen die zich bezighouden met recreatie en toerisme, werken aan nieuwe kansen. Leefbaar Tynaarlo gaat het samenwerkingsverband 'Taskforce Vrijetijdseconomie' weer nieuw leven inblazen. Samen met de recreatie en toerisme ondernemers gaan we de "Groene Long" Tynaarlo nog beter op de kaart zetten. Wij willen graag dat zowel toeristen als eigen inwoners niet alleen optimaal kunnen genieten van de veelzijdigheid van onze dorpen en onze voorzieningen, maar ook van onze prachtige Zuidlaarder- en Paterswoldsemeer, de mooie bossen en natuurlijk het Geopark de Hondsrug en het Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa.

Aan de andere kant ziet Leefbaar Tynaarlo onder andere in Zeegse en Zeijen een aantal initiatieven ontstaan waarbij zowel particulieren als commerciële partijen in bestaande natuurgebieden een recreatiepark of recreatiewoningen willen realiseren. Leefbaar Tynaarlo vindt dit een onwenselijke situatie en stelt zich kritisch en terughoudend op in deze ontwikkeling. Zeker daar waar het betekent dat bestaande natuurgebieden worden opgeofferd.

ONLANDERIJ

Met de aanleg van de Onlanden als waterberging voor de stad is een geweldig natuurgebied gecreëerd bij Paterswolde, Eelde, Peize en Groningen. Dit natuurgebied trekt inmiddels veel bezoekers. Natuurmonumenten wil van de boerderij de toegangspoort voor de Onlanden maken en educatie en recreatie aan elkaar verbinden. Daartoe wil Natuurmonumenten een stukje bij de boerderij toegankelijk maken voor kinderen als speelnatuur. Leefbaar Tynaarlo vindt dit een prachtige ontwikkeling voor Eelderwolde en de rest van onze gemeente. In goede samenspraak met Natuurmonumenten zullen wij helpen dit te realiseren. De verbinding met de buurt en de nabijgelegen scholen, de toegankelijkheid en de verkeerssituatie vragen om een plan van aanpak. Wij zien genoeg mogelijkheden om dit project te realiseren.

CONCRETE DOELEN VOOR DE KOMENDE PERIODE

- Het realiseren van een toeristisch informatiepunt in alle grote kernen.
- Het behouden en betaalbaar houden van 3 Dorpshuizen.
- Uitbreiding van de beweegparken (in grotere kernen) en toevoegen speeltoestellen voor ouderen (in kleine kernen)
- Het realiseren van verlichting in beweegparken in zodat het veilig is ook in donkere maanden
- De bibliotheken integreren in dorpshuizen/ bibliobus
- Het behouden van betaalbare sport voor jong en oud
- Het realiseren van een goede financiële oplossing voor Jeugdsozen in onze gemeente.

- Het koppelen van sport/ cultuur/ sociaal Domein -> sociale teams leiden tot richting sport en cultuur in het kader van eenzaamheidsbestrijding
- Geen medewerking verlenen aan nieuwe recreatieve (verblijfs) ontwikkelingen als dit betekent dat hier natuur voor moet worden opgeofferd.

HOOFDSTUK 6: SOCIAAL DOMEIN

INLEIDING

Het Sociaal Domein blijft, net al bij veel andere gemeenten een “zorgenkindje”. Jarenlange bezuinigingen maken dat er jaarlijks een begrotingstekort is van tussen de twee en drie miljoen euro. Dit wordt aangevuld door lagere opbouw van reserves of door te korten op uitgaven op andere domeinen. Logischerwijs verlaagt dit vervolgens het totale voorzieningenniveau, en dus de leefbaarheid, op alle andere domeinen. In de toekomst zullen de inkomsten van onze gemeente verder dalen door een nieuwe landelijke verdeling van het gemeentefonds en doordat we minder grond zullen gaan verkopen.

Voor Leefbaar Tynaarlo staat voorop dat we niet willen dat er gekort wordt op de mensen die van een minimum moeten rondkomen. Zij verdienen onze ondersteuning waar mogelijk. Door landelijk beleid kunnen nu echter ook mensen een beroep doen op ondersteuning van de gemeente, die dit voorheen zelf betaalden. Denk bijvoorbeeld aan de schoonmaakhulp binnen de WMO. We vinden dit een dwaling, maar zullen er voorlopig mee moeten dealen. Wij willen daarom kritisch zijn op de uitgaven binnen het Sociaal Domein, want we moeten goed op ons huishoudboekje passen. Alleen niet ten koste van de minima.

EIGEN KRACHT = EIGEN REGIE = ZELFREDZAAMHEID

Hoewel recht op de voorzieningen binnen het sociaal domein een groot goed is, zijn mensen deze voorzieningen in toenemende mate als een vanzelfsprekendheid gaan zien. Op het moment dat het even niet meer gaat zet je “professionele ondersteuning” in.

De uitgaven nemen hiermee toe en de landelijke vergoeding hiervoor is al jaren niet meer toereikend. Leefbaar Tynaarlo wil iets doen aan deze vanzelfsprekendheid. Los van het feit dat het niet vanzelfsprekend mag zijn, werkt het ook niet. De gedachte dat een zorgprofessional het “probleem wel oplost” creëert namelijk een situatie van (onbewuste) afhankelijkheid. Het gezin of systeem om de zorgvrager heen ervaart in steeds mindere mate een eigen rol en/of verantwoordelijkheid voor een structurele oplossing. Het voedt het systeem dat mensen minder invloed hebben op de eigen situatie en minder eigen regie nemen.

Een zorgprofessional is, als het goed is, maar een passant. Hij of zij vertrekt weer als het goed (genoeg) gaat. De zorgvrager of het gezin of systeem om die persoon heen dienen de regie op het eigen positieve welbevinden zelf aan te kunnen. Hier moeten ze echter dan wel in toegerust zijn. Om het bijvoorbeeld meer praktisch te maken, zijn ouders primair verantwoordelijk voor de zorg voor hun kind. Een indicatie wordt echter afgegeven op naam van een kind. Leefbaar Tynaarlo zou dit anders willen zien. Om de ouders hier meer bij te betrekken zou het wenselijker zijn een indicatie af te geven op naam van de ouder/verzorger en willen wij in het vervolg liever spreken van gezinshulp i.p.v. jeugdhulp.

STIMULERING NAAR WERK EN INKOMEN

Met de invoering van de Participatiewet heeft de regering de regelingen in de sociale zekerheid op zijn kop gezet. Kerngedachte achter deze wet is dat werken voor je inkomen een plicht is voor iedereen. Dat is een mooie gedachte vindt ook Leefbaar Tynaarlo. In de praktijk is het voor kwetsbaren in onze samenleving niet zo gemakkelijk om betaald werk te vinden bij een werkgever. We zien dat een werkvoorzieningschap als WPDA het zwaar heeft en dat op papier alles mooier lijkt dan het in de praktijk is.

Wij vinden dat de gemeente zich krachtig moet inspannen om samen met allerlei partners concrete oplossingen te bieden voor mensen met een afstand tot betaald werk. De gemeente moet bijvoorbeeld meer mensen in dienst nemen. Ook zouden we moeten kijken hoe we onder meer groenvoorziening, afvalverwerking, circulaire economie met deze doelgroep beter kunnen verbinden.

Er moet ook gekeken worden waar in de (mantel)zorg mogelijkheden geboden kunnen worden. Nu wordt er te veel vanuit gegaan dat vrijwillige mantelzorgers de concrete zorg voor iemand wel oppakken en er te weinig betaald personeel in de instelling rondloopt. Dit is in feite een structurele misvatting. Vrijwilligers kunnen het werk van de professionals aanvullen, maar het kan nooit in de plaats van betaald werk komen. Hier liggen talloze mogelijkheden om samen tot oplossingen te komen.

Ook zien wij dat er genoeg bedrijven binnen Tynaarlo werkplekken willen bieden aan mensen uit de kaartenbak van WPDA, maar dat op een of andere manier te weinig namen aan plekken worden gekoppeld. Wij vinden dat hier een betere samenwerking moet worden georganiseerd.

LOKAAL PREVENTIE AKKOORD

Wil een initiatief van bijvoorbeeld het “lokaal preventie akkoord” succesvol zijn, dient hier volgens Leefbaar Tynaarlo beter over nagedacht te worden. Op dit moment fungeert het Lokaal Preventie Akkoord enkel als een tijdelijke pleister oplossing.

Er is nu geen aandacht voor de oorzaak van deze problemen en dat betekent dat er ook niets wordt opgelost. Het eenmalig praten bij een bij een koffiekar doet niets aan de oorzaak van een onderliggend probleem. Het samenbrengen van mensen onder professionele leiding (in aanvang) om te praten over een probleem doet dat wel. Het gaat erom via lotgenotencontact mensen de regie over het eigen leven terug te geven.

HELPEN HET ZELF TE DOEN

Volgens Leefbaar Tynaarlo dient er meer beroep gedaan te worden op het stuk eigen regie van de zorgvrager én haar omgeving. Om dit mogelijk te maken wil Leefbaar Tynaarlo zowel binnen beleid als uitvoering aan de voorkant actief promoten en faciliteren van:

- Lotgenotengroepen / zelfhulpcontacten
- Eigen-Kracht-conferenties
- Inzet van ervaringsdeskundigen

Leefbaar Tynaarlo wil hiermee aandacht hebben voor en herkenning geven aan verborgen leed en trauma's waar vele inwoners mee kampen. Vanuit schuld en/of schaamte wordt hier niet of nauwelijks over gesproken. De drempel dit bespreekbaar te maken in de omgeving of bij hulpverleners is veel te vaak veel te groot. Veelal is er sprake van handelingsverlegenheid bij hulpverleners. Door stigma's blijven onderwerpen niet of te weinig besproken. Dit maakt dat inwoners zich niet gehoord en gezien voelen. Tegelijkertijd wordt dit in het dagelijks leven wel regelmatig geuit in (onbedoelde) negatieve signalen. Denk hierbij aan: eenzaamheid, roekeloosheid, overmatig drank/drugsgebruik, depressies, criminaliteit, grensoverschrijdend gedrag, etc.

Leefbaar Tynaarlo wil komen tot een aantal thema's binnen het sociaal domein waar gedurende een bepaalde periode op breed vlak extra aandacht aan besteed wordt. Denk hierbij aan thema's als: psychiatrische aandoeningen, eenzaamheid/uitsluiting, seksueel geweld, pesten, etc.

Samen met lotgenoten en/of ervaringsdeskundigen willen wij komen tot een invulling hoe het betreffende thema aan te kaarten en hier mee om te gaan.

Leefbaar Tynaarlo is ervan overtuigd dat op het moment dat zaken genormaliseerd worden door er over te praten het stigma vermindert. Op het moment dat mensen (h)erkenning ervaren in hun verborgen leed de kans op een positiever, gelukkiger en gezonder leven vele malen groter is.

RESULTAATGERICHT INDICEREN VS HET VOORLIGGENDE VELD

Vooropgesteld: Leefbaar Tynaarlo is geen fan van de huidige marktwerking in de zorg. Het liefst zouden wij dit in het geheel zien verdwijnen. Het is echter wel het systeem waar wij het nu mee moeten doen; Landelijke en regionale samenwerkingsafspraken liggen hieraan ten grondslag.

De gemeente Tynaarlo koopt samen met een aantal andere gemeenten in Noord en Midden Drents verband een breed hulpverleningsaanbod in. Het gaat hier om een zogenaamd resultaatgericht indiceren. Met andere woorden er wordt ingekocht op hetgeen behaald zou moeten worden. In de uitvoering zijn echter geen voorwaarden opgenomen. Zo bestaan er bijvoorbeeld geen prestatieafspraken. Met andere woorden: ook als een hulpverleningstraject niet succesvol is gebleken moet het volledig ingekochte bedrag aan de zorgverlener uitbetaald worden.

Leefbaar Tynaarlo wil zich hard maken voor een systeem waarbij bijvoorbeeld 75% voor inzet wordt uitbetaald; waarbij de overige 25% na behalen van het resultaat wordt overgemaakt.

Hiernaast doet zich in Tynaarlo het atypische fenomeen voor dat nagenoeg niet wordt ingezet op het zogenaamde "voorliggende veld". Dit voorliggende veld staat voor het totaal aan algemene voorzieningen dat beschikbaar is in een dorp of gemeente. Het gaat dus om alle voorzieningen voor (hulp)vragen zonder indicatie (welzijnsorganisaties; dorpshuizen, vrijwilligerswerk, bibliotheken, etc.)

Landelijk gezien voeren gemeentes ongeveer 16% van dit voorliggende veld uit in eigen beheer (tegenover 84% geïndiceerd). In Tynaarlo is dit 2% (tegenover 98% geïndiceerd).

Leefbaar Tynaarlo wil dat er met en door de nieuwe welzijnsorganisatie Tinten actief gebruik gemaakt wordt van dit voorliggende veld. Waarbij ervaringsdeskundigheid, groepsgericht werken en zelfhulpgroepen speerpunten dienen te zijn.

MONITORING/OPEN DATA

Uit een aantal kritische vragen van Leefbaar Tynaarlo is gebleken dat de gemeente niet goed inzichtelijk kan maken hoe vaak bepaalde hulpverleningstrajecten ingezet worden en in welke wijken of dorpen.

Leefbaar Tynaarlo wil inzetten op een systeem waarbij dit wel mogelijk is. Met een paar drukken op de knop zien waar op de kaart, welk probleem hoe vaak voorkomt. Dit maakt namelijk dat er aan de voorkant (zowel beleidsmatig als qua uitvoering in het voorliggende veld) veel gericht ingezet kan worden op bijvoorbeeld preventie of een gezamenlijke aanpak.

PARTICIPATIE

De afgelopen jaren is de gemeente volgens Leefbaar Tynaarlo doorgeschoten in het uitvoeren van participatietrajecten, terwijl te weinig is nagedacht over de bedoeling, inhoud en vorm van participatie. Er werd werkende weg geprobeerd participatie vorm te geven. Pas aan het eind van de “regeerperiode” denkt dit college nog te komen met een participatienota. Daarbij is participatie haast een standaard geworden voor de inzet van dure bureaus. Bewoners hebben via enquêtes hun zegje mogen doen. Onder aan de streep staan een paar leuke tekeningen en met wat mooie grafieken. Echt gehoord en vooral betrokken zijn ze niet.

Participatie vinden wij van groot belang. Het betrekken van inwoners bij zowel uitvoering als beleid is essentieel voor het draagvlak. Echter, wij zijn van mening dat er bij participatie nooit sprake kan zijn van “one-size-fits-all”. Zorgvuldig gekozen maatwerk moet per onderwerp zorgen voor echt draagvlak onder inwoners. Immers, het betrekken van inwoners bij een traject wekt verwachtingen bij diezelfde inwoners. Als de verwachtingen hoger zijn dan de uiteindelijke participatie raakt de inwoner teleurgesteld of boos en haakt een volgende keer af.

Er zijn verschillende vormen van participatie. De meest eenvoudige vorm is het informeren van inwoners. Bij veel projecten kan de mening van inwoners opgehaald worden. Dat past in onze ogen goed bij grote projecten waar veel mensen/partijen bij betrokken zijn.

Echter, juist in het geval van kleinschaligheid kan er veel intensiever geparticipeerd worden en kunnen inwoners grotere zeggenschap krijgen. Inwoners die met een initiatief komen dat hun eigen wijk of straat aangaat, zouden daar veel meer vrijheid in moeten krijgen.

Een gemeenschap draait erom dat mensen eraan kunnen bijdragen en er een verschil in kunnen maken. Dat begint heel klein. Als inwoners op Facebook of in app-groepen een vraag stellen voor hulp word je overstelpt met reacties. Hieruit blijkt dan ook wel dat de wens en bereidheid hierin groot is.

Op het moment dat mensen weer moeten terugvallen op hun eigen gemeenschap, is dat in het begin onwennig, veel mensen zijn het amper nog gewend om met een mededorpsbewoner in gesprek te gaan. Maar het wordt al snel heel fijn. Dat hebben veel mensen in de eerste coronagolf ook wel gemerkt, dat het contact met bureaus en de wijk veel hechter werd. Dan gaan ze namelijk nadenken: hoe gaan we dit buurtprobleem samen met elkaar oplossen? Dat zorgt voor veel meer energie; daar word je vrolijk van. Dat je binnen een kleinere gemeenschap wat kunt bijdragen. Dat je niet vast komt te zitten in het systeem, maar dat het systeem naar de initiatieven uit de kleine gemeenschappen toe beweegt.

Leefbaar Tynaarlo vindt dan ook dat echte participatie moet gaan over inwonersinitiatieven. Meer dan meepraten gaat participatie over zelf ontwikkelen, beslissen en uitvoeren. De gemeente Tynaarlo dient dit te faciliteren.

Daarnaast vinden wij het organiseren van een referendum een prachtig middel om onze inwoners te betrekken bij grote projecten. (zie eerder in dit stuk)

LEEFBAARHEIDSFONDS

Leefbaar Tynaarlo wil zich dan ook hard maken om haar initiatief van het Leefbaarheidsfonds breder onder de aandacht te brengen. De regels om gelden uit het Leefbaarheidsfonds te krijgen zijn niet goed bekend en deze regels dienen te worden herzien. Daarnaast zien wij dit graag uitgebreid worden met een pilot voor dorpsbudgetten. Wij zouden de eerste pilot graag beginnen in juist de kleine kernen. Het betrekken van onze drie grote kernen kent alweer veel meer haken en ogen. Lang niet iedereen kent elkaar. Eigenlijk zijn de grote kernen te groot hiervoor.

Met een dorpsbudget kunnen de inwoners zelf gaan bepalen op welke wijze dit wordt ingezet om de leefbaarheid te vergroten. Vooraf worden heel duidelijke kaders vastgesteld en wederzijdse verantwoordelijkheden afgesproken. Het zou een groot goed zijn als bijvoorbeeld dorpsbelangenvereniging hierbij betrokken worden. Op basis van het aantal inwoners van die kern wordt een bedrag vastgesteld en kan men zelf prioriteringskeuzes maken voor bijv. festival, buurtfeest, onderhoud/aanleg speeltuin, biodiversiteit, buurtmoestuin, enzovoorts.

Het leefbaarheidsfonds hoort binnen de gemeentelijke organisatie ondergebracht te worden binnen het Sociaal Domein. Het is de bedoeling dat dit op professionele wijze wordt ingezet en de leefbaarheid in de vele kernen vergroot.

VRIJWILLIGERS FACILITEREN, NIET BETUTTELEN

Leefbaar Tynaarlo vindt dat vrijwilligerswerk goed gefaciliteerd moet worden, of in gewone taal: Leefbaar Tynaarlo vindt dat het vrijwilligers makkelijk moet worden gemaakt om hun vrijwillig gekozen taak of werk uit te voeren. De gemeente moet vrijwilligers niet te veel betuttelen. Mensen houden er van zaken zelf regelen en doen graag zaken op eigen initiatief. De gemeente kan hierbij ondersteunend optreden, bijvoorbeeld door het gratis aanbieden van cursussen die op vrijwillige basis gevolgd kunnen worden.

Leefbaar Tynaarlo ondersteunt initiatieven die nieuwe ontwikkelingen initiëren en stimuleren.

SENIOREN, HET CEMENT VAN DE SAMENLEVING!

De inwoners worden steeds ouder en Leefbaar Tynaarlo is daarom voorstander van een actief seniorenbeleid. Van de ruim 33.000 inwoners van Tynaarlo is een derde 65 jaar en ouder. Het moet makkelijker worden om langer zelfstandig te kunnen blijven wonen. Dat mes snijdt aan alle kanten: oud worden in je eigen huis en wijk (woonzorgzones) en een lagere belasting op bijvoorbeeld

verzorgingstehuizen. Tevens dienen extra inspanningen te worden gedaan voor de realisatie van betaalbare seniorenwoningen. Daarnaast dient extra aandacht te worden besteed aan levensfasegerichte woningen. Leefbaar Tynaarlo is dan ook de mening toegedaan dat de zelfstandigheid en de keuzevrijheid van senioren moet worden vergroot op het gebied van wonen, werken, mobiliteit, vrije tijd en zorg, welzijn en inkomen. Daarbij hoort ook dat we de opeenstapeling van o.a. de lokale kosten goed in de gaten dienen te houden.

Leefbaar Tynaarlo werkt aan de visiedocument Senioren 2022-2026 en roept daarom ouderen op om met voorstellen te komen die wij hierin kunnen opnemen.

JONGEREN

Jongeren zijn de toekomst van onze samenleving. Leefbaar Tynaarlo wil jongeren in de leeftijd van 12 tot 18 jaar actief betrekken bij onze lokale samenleving. Dat willen we doen door hen te informeren, door hen te bevragen, door het gesprek aan te gaan en door een Jongerenraad te starten.

Informeren is nodig. We willen dat jongeren weten wat er speelt en ook wat de mogelijkheden zijn. Dat doen we via de sociale digitale snelweg (waaronder Twitter, Facebook) en door een digitaal loket voor jongeren. De gemeentelijke website vinden we weinig toegankelijk voor mensen die het ambtelijk jargon niet beheersen. Voor jongeren is dit al helemaal geen toegankelijke website.

Waar mogelijk zullen we de zoek- en vindmogelijkheden vergroten voor jongeren. Als zij bijvoorbeeld op zoek gaan naar adressen voor maatschappelijke stages zou de gemeente hierin een makelende rol kunnen spelen. We vinden het belangrijk dat jongeren in hun eigen woongebied aantrekkelijke en uitdagende stages kunnen lopen. En we vinden het belangrijk dat de gemeenschap kan profiteren van wat jongeren te bieden hebben.

Leefbaar Tynaarlo wil de jeugd vooral betrekken bij de thema's veiligheid, sport, cultuur en eenzaamheidsbestrijding. Jongeren met elkaar verbinden.

GEHANDICAPTEN/ VN PANEL

Wij willen een inclusieve gemeenschap zijn. Dat betekent dat we extra ons best moeten doen om mensen met een beperking te faciliteren om deel te nemen aan alle activiteiten en gebruik te maken van onze faciliteiten. De openbare voorzieningen dienen optimaal toegankelijk te zijn. Dat geldt voor de op/afritten bij stoepen en gebouwen in de dorpen en wijken binnen onze gemeente. Kortom, wegen en verdere infrastructuur dienen volledig te zijn aangepast voor al onze inwoners.

De input van het VN-panel is hier welkom en van groot belang. Doordat de begeleiding van het VN-panel was uitbesteed aan een extern bureau liepen de kosten veel te hoog op en ontbrak het aan continuïteit. Dit heeft geleid tot teleurstelling en dat is in onze ogen volstrekt onnodig. Een nieuw college dient de begeleiding van het VN-panel, inclusief een goed vraagstelling of taakstelling voor vier jaar structureel vast te leggen.

EENDUIDIGE CLIENTONDERSTEUNING/BELANGENBEHARTIGING

Voor de inwoners zijn er diverse functionarissen beschikbaar om hen te helpen bij problemen. Zo is er een sociaal raadvrouw, maar ook een onafhankelijk cliëntondersteuner en een ombudsvrouw. Daarnaast zijn er wijkteams. In onze ogen te veel van het goede. Dit zou beter georganiseerd moeten worden. Aangezien de sociaal raadvrouw de komende jaren nog structureel is aangesteld zou goed gekeken moeten worden of het takenpakket aangepast kan worden en of andere functies beter belegd kunnen worden. Wij vinden het verspilling van schaars gemeenschapsgeld om vrijwel dezelfde taak wel vier keer bij een andere functionaris te beleggen.

VEILIGHEID VOOR WERKNEMERS IN SOCIAAL DOMEIN

Medewerkers binnen het Sociaal Domein vallen binnen het SPW- jeugd binnen een eigen tuchtrecht. Klagende ouders komen nu bij de leidinggevende van de medewerker terecht, die daarna weer een juridisch medewerker inschakelt. Deze heeft geen kennis van het voorliggend werkveld. Ervaring met het werkveld is essentieel om hierin adequaat te manoeuvreren, waarbij ook de aangeklaagde medewerker zich veilig weet en het probleem voor alle betrokkenen kan worden opgelost. In onze ogen moet dit duidelijker worden geregeld binnen de organisatie.

ENERGIEARMOEDE – EEN DUURZAME INVESTERING

Leefbaar Tynaarlo vraagt met klem aandacht voor de sociale kant van de energietransitie. De centrale vraag is hoe je verduurzaming ook interessant en aantrekkelijk kan maken voor mensen met een lager inkomen.

Initiatiefnemers hebben moeite om juist de "onderlaag van de samenleving" te benaderen met het vraagstuk van duurzaamheid, energie bezuinigen etc. Verduurzaming (isolatie, spouwmuur, zonnepanelen etc. lijkt enkel mogelijk als je financieel daadkrachtig genoeg bent. Op langere duur kan deze "energie armoede" voor financiële problemen zorgen bij juist de "onderkant" van de samenleving. De kloof tussen arm en rijk wordt in feite groter hierdoor.

De afstand tussen de (beleids)medewerkers uit de verschillende domeinen blijkt moeilijk overbrugbaar, hiermee stagneren noodzakelijke samenwerkingen. Initiatieven die wel van de grond komen richten zich soms op mensen met een uitkering maar dan nog wel voornamelijk met een eigen koopwoning. Ook in de huidige campagne van het Drents Energie Loket "Haal de warmte in huis" (www.haaldewarmteinhuis.nl), waarbij een je een waardebon van €50,- kan verzilveren voor gratis energiebesparende middelen, zie je dit weer gebeuren. Leefbaar Tynaarlo wil zich hard maken om dit beschikbaar gestelde budget in te toekomst bij gelijksoortige initiatieven anders te besteden. Wij zien namelijk juist veel mogelijkheden voor de echte onderkant.

Inwoners en/of gezinnen die vallen onder bewindvoering/schuldsanering/budgetbeheer hebben over het algemeen niet het beheer over hun eigen geld. Dit wordt uit handen genomen door een bewindvoerder. Hiermee is er (op besteding van het wekgeld na) geen enkele eigen verantwoordelijkheid meer voor het betalen van de rekeningen. Er is ook geen direct verband meer tussen het eigen energieverbruik en de te betalen energierekening. Met andere woorden er is ook geen directe noodzaak voor deze doelgroep om

minder energie te verbruiken. De betreffende persoon is geen “probleemeigenaar” en zal voor zichzelf ook geen rol zien weggelegd in de oplossing.

Aan de andere kant stijgen de kosten van de energierekening (vooral door de belasting hierop) wel. Het totale budget aan de achterkant (bij de budgetbeheerder/schuldsaneerder) wordt dus steeds kleiner voor overige aflossing of vullen van spaarpotjes. Hiermee is de budgetbeheerder de probleemhouder geworden zonder dat hij/zij invloed heeft op het daadwerkelijke energiegebruik/verbruik van de gebudgetteerde. (Om dit vervolgens op te heffen zal er weer aanspraak gemaakt moeten worden op het totale beschikbare budget van het sociaal domein; wat dus weer zal stijgen)

In onze ogen kun je dit alles redelijk eenvoudig oplossen in een win-win situatie door een soort flexibel leef/weekgeld te introduceren. Als de persoon in kwestie daadwerkelijk bespaart op de energierekening blijft er meer geld over voor de budgetbeheerder. Een deel kan gebruikt worden voor de spaarpotjes of aflossing, maar per week zou de inwoner bijv. ook €5 extra weekgeld kunnen ontvangen. Dus een vast bedrag leef/weekgeld zoals dat nu ook is, echter aangevuld met een x bedrag afhankelijk van de mate van besparing van de inwoner zelf.

De budgetbeheerder heeft zicht op de energierekening die elke maand betaald wordt. Hiermee kan hij/zij ook redelijk eenvoudig zicht krijgen op het daadwerkelijke verbruik (eventueel door het plaatsen van een slimme meter). Als je vervolgens investeert in een aantal kleine oplossingen (bijv. een paar ledlampen beschikbaar stellen, energiecoach een ronde in het huis laat maken), maak je de inwoner weer verantwoordelijk voor zijn/haar energiegebruik. De inwoner krijgt eigenaarschap op het eigen energieverbruik. Dit zal tot gevolg hebben dat iemand weer invloed krijgt op een bepaald aspect van zijn/haar leven en hiermee zal het gevoel van eigenwaarde op een positieve manier toenemen. (“Ik draag ook bij aan energiebesparing, en win er ook nog mee”). Het geld gaat niet meer rechtstreeks naar de energieleverancier en de inwoner krijgt zelf iets meer te besteden.

Binnen de gemeente Tynaarlo vallen ongeveer 150 mensen onder budgetbeheer of onder bewind. Het betreft dus geen grootschalig project, maar het is wel een project met een grote impact op de levens van de inwoners die het betreft én het levert een bijdrage in de verduurzaming van onze gemeente. Overigens: de effecten van de zeer recente exorbitante prijsstijgingen van gas en elektriciteit zijn nog niet bekend. Toch zullen deze prijsstijgingen juist de minima het hardst raken. Voor hen moeten we dus opkomen!

DUURZAME ONTMOETINGSPLEKKEN

Zoals reeds vermeld bij het onderdeel “basisvoorzieningen” over de dorpshuizen gelooft Leefbaar Tynaarlo in de nut en noodzaak van (gesubsidieerde) verzamelplekken. De huidige systematiek van activeren, participeren en eenzaamheidsbestrijding zijn veelal gericht op individuele trajecten. Leefbaar Tynaarlo vindt dit tegenstrijdig en contraproductief. Dorpshuizen zijn juist een belangrijke spil in het “voorliggende veld”.

Pleisterplaatsen, zoals de dorpshuizen, bieden met haar activiteiten juist hetgeen dat noodzakelijk is in verbinding, samenhang, eenzaamheidsbestrijding en ontplooiing.

PLAATS DE WERELD, BETAALBAAR ALTERNATIEF VOOR VORMEN VAN DAGBESTEDING

Eenzaamheid en sociaal isolement zijn toegenomen en hiermee groeit de vraag naar beschutte laagdrempelige ontmoeting en meedoen. Zowel de behoefte van individuen, als van zorginstellingen die plekken zoeken voor cliënten, nemen met tientallen aanvragen per maand toe. Met name vanuit de geestelijke gezondheidszorg is de behoefte aan meedoe-plekken groot. Op dit moment laten we alleen mensen toe die min of meer zelfstandig in een groepsactiviteit mee kunnen doen, maar er is een grote groep die persoonlijke ondersteuning nodig heeft, zeker de eerste maanden na aanvang. In de praktijk komt juist deze groep nu bij dagbesteding uit, terwijl wij deze groep in veel gevallen goed kunnen bedienen met onze methode. De afgelopen jaren hebben we proefgedraaid met mensen met een verstandelijke beperking, psychiatrische ziekte, dementie en mensen met multiple problematiek met positief resultaat. De voordelen van onze werkwijze in vergelijking met reguliere zorg zijn:

- 1) Meedoen in een voorliggende voorziening maakt dat iemand gemakkelijker en vanzelfsprekender doorstroomt naar regulier vrijwilligerswerk, dan vanuit dagbesteding binnen een zorgbedrijf.
- 2) kwetsbare mensen een netwerk opbouwen waar ze op kunnen terugvallen
- 3) De kosten zijn vele malen lager dan individuele zorgbudgetten voor dagbesteding. Het is in veel gevallen een beter én goedkoper alternatief voor dagbesteding en draagt bij aan begrip, empathie en zelfs duurzame relaties tussen groepen die elkaar normaal gesproken niet of nauwelijks treffen.

Randvoorwaarden om mensen mét indicatie mee te laten doen zonder individueel budget, is dat hier financieel ruimte voor komt én dat er voldoende betrokkenheid is van verwijzers en er afstemming met eventuele begeleiders en zorginstellingen is.

EENZAAMHEID ONDER JONGEREN

Er is relatief veel aandacht voor reguliere activiteiten voor jongeren (denk aan jeugdsozen, Cultuur in de Keet, buurt-sportcoaches, etc). Echter is hierbij nagenoeg geen aandacht voor jongeren die moeite hebben met het vinden van aansluiting bij leeftijdsgenoten. Dit gebrek aan verbinding kan al snel leiden tot het gevoel van niet begrepen worden en eenzaamheid. Deze groep jongere verdienen meer aandacht volgens Leefbaar Tynaarlo.

Het is opvallend dat deze groep jongeren vaak meer specifieke (of “afwijkende”) interesses heeft, voornamelijk gericht op Fantasy en Sciencefictionachtige zaken (denk hierbij aan Dungeons & Dragons, Cosplay en Minecraft).

Ook hierin heeft het voorliggende veld volgens Leefbaar Tynaarlo een belangrijke rol die opgepakt dient te worden (denk aan samenwerking jongerenwerk/Tinten, bibliotheek, serious gaming) in het verbinden van deze jongeren en te sturen op het aangaan en onderhouden van onderlinge contacten. Dit onder de noemer “de Tynaarlose Fantasy Games”

DIVERSITEIT EN INCLUSIE - LHBTIQ+ EN GEAARDHEID

Leefbaar Tynaarlo vindt het belangrijk dat de gemeente Tynaarlo blijvend voorloopt op het gebied van vrijheid en inclusie. Onze gemeente dient op dit vlak een fijne en veilige omgeving te bieden aan lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuele mensen, transgender-, intersekse- en queerpersonen, en alle

anderen die wat betreft hun genderidentiteit, genderexpressie, seksualiteit of hun lichaam vallen buiten wat in de maatschappij wordt gezien als “standaard”.

CONCRETE DOELEN VOOR DE KOMENDE PERIODE

- Stoppen met keukentafelgesprekken/ indicaties afschaffen -> nieuw te vormen WMO/ jeugdteam zullen basishulp en toegang naar aanvullende zorg bieden. Voorbeeld nemen aan Nijmegen die deze keuze al gemaakt heeft.
- Inzet op ervaringsdeskundigheid + groepsgericht werken -> eenzaamheid wordt niet verholpen door individueel contact
- Het blijvend inzetten op monitoring, waaronder inzichtelijk maken welk product per wijk wordt ingezet.
- Het vasthouden aan het huidige minimabeleid.
- Het blijvend voorlopen op het gebied van vrijheid en inclusie.
- Het structureel organiseren van de “Tynaarlose Fantasy Games”
- Structureel inzetten op- en toeleiden naar het “voorliggende veld” alvorens dure indicatietrajecten af te geven.

HOOFDSTUK 7: VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU

KLIMAATDOELSTELLINGEN EN KLIMAATADAPTIE

Ons klimaat verandert. Lange perioden van droogte en warmte worden steeds vaker afgewisseld met erg natte periodes. Tekorten aan water worden opgevolgd door perioden van wateroverlast. Deze veranderingen zijn het gevolg van de opwarming van de aarde en zijn deels niet meer terug te draaien. Onze belangrijkste taak is het verder voorkomen van klimaatveranderingen door ons te verbinden aan de klimaatdoelstellingen. Aan de andere kant zullen we moeten leren omgaan met de gevolgen ervan, 'klimaatadaptie'. We ontkomen er als gemeente Tynaarlo niet aan om 'klimaatadaptie' als belangrijke opdracht te zien. Het voorkomen van verdere klimaatproblemen (realisatie van **klimaatdoelstellingen**), maar ook het aanpassen aan niet meer terug te draaien klimaatveranderingen (**klimaatadaptie**) is een belangrijk onderwerp in ons verkiezingsprogramma.

Voor Leefbaar Tynaarlo zijn hierin een aantal thema's belangrijk

TYNAARLO ALS GROENE LONG

Gemeente Tynaarlo is de groene long tussen de steden Assen en Groningen. Het behoud van het groen is niet alleen toeristisch maar ook voor welzijn van onze omgeving van groot belang. De kleur Groen dient dus in grote mate te zien te zijn in onze omgeving (natuur, dorp en overgang daartussen).

Voor wat betreft de functie van Groene Long hanteren we drie uitgangspunten:

GROEN VERVANGT GROEN

Het groen van Tynaarlo moet zoveel mogelijk worden behouden. Als er groen moet worden gekapt zal dit vervangen moeten worden door aanplant van nieuw groen in de gemeente. Dan kijken we niet naar boom-voor-boom, maar naar de CO2 opname capaciteit van bomen. Uitgangspunt is dat daarbij dan de CO2 opname capaciteit van het groen in Tynaarlo moet toenemen.

Leefbaar Tynaarlo vindt dat we uitermate terughoudend moeten zijn in de kap van bomen die beeldbepalend zijn voor de gemeente. Trots op ons Groen is hierin een belangrijke overweging.

GROEN GAAT VOOR GRIJS

Belangrijke zichtlijnen of landschappelijk architectuur moet een groene uitstraling behouden. Ons uitzicht moet zo weinig als mogelijk worden veranderd door landschappelijk verstorende elementen (zoals bijvoorbeeld windmolens).

GROEN HOORT BIJ GRIJS

Bouwplannen dienen maximaal aandacht te hebben voor het Groen. Dit betekent dat voldoende aanplant van natuur moet worden meegenomen in de plannen. Voor bestaande bouw zal het inpassen van groen

maximaal worden gestimuleerd en zal de gemeente daarin zelf ook zoveel mogelijk een voorbeeldfunctie gaan vervullen.

De effecten van groen op het stressniveau van mensen en hoe buurtgroen kan bijdragen aan de sociale contacten en maatschappelijke betrokkenheid van de buurtbewoners is Leefbaar Tynaarlo duidelijk. Activiteiten in dorpen en wijken waar onze inwoners zelf hun leefomgeving ter hand willen nemen, zullen we dan ook toejuichen en willen we faciliteren.

SAMENWERKING MET DE BOEREN

Onze groene omgeving wordt voor een flink deel medebepaald door onze boeren. Zij bewerken het land en kunnen mede vormgeven aan de belangrijke functie van onze groene long. Wij werken dan ook graag met hen samen. Wij denken dat we vooral in gesprek moeten blijven en moeten proberen om samen tot oplossingen te komen die voor iedereen gunstig zijn.

Wij zien graag een natuur inclusieve landbouw, waarbij de biodiversiteit weer wordt vergroot. We vinden dat we in een aantal gevallen te ver zijn doorgeschoten en in feite een agrarische industrie hebben gecreëerd. Graag zien wij weer bloeiende akkerranden, terugkeer van weidevogels en herstel van natuurlijke beekdalen, die van oorsprong ons prachtige Tynaarlo vorm gaven. We zien dat een aantal boeren, vaak gezamenlijk bijvoorbeeld in een Boeremarke, al probeert werkelijk inhoud te geven aan dit streven. Mono-vergisters op boerderijen kunnen ervoor zorgen dat er een kleinschalige kringloop wordt gecreëerd en dat vervoersbewegingen worden gereduceerd. Daken van stallen kunnen worden vol gelegd met zonnepanelen, zodat het bedrijf en omliggende woningen, misschien zelfs het hele dorp van hernieuwbare elektriciteit kan worden voorzien.

Ook zien wij graag de terugkeer of het herstel van houtwallen in het landschap. We begrijpen dat ze vaak zijn verdwenen om zo met grote tractoren het land te kunnen bewerken, maar in onze ogen zou het behoud van de coulissen in het landschap juist kunnen bijdragen aan meer biodiversiteit (een schuilplaats voor dieren die in het wild leven) en voor meer comfort voor de dieren die gehouden worden (schaduw op warme dagen).

CO2 REDUCTIE

Een minimaal behoud van het Groen in de gemeente maar zeker een uitbreiding daarvan, verhoogt de opname van CO2 uit de lucht. Dat is essentieel maar niet voldoende om de klimaatdoelstellingen te halen. We zullen dus met z'n allen minder CO2 moeten uitstoten.

Het reduceren van onze CO2-uitstoot is geen gemakkelijke, maar wel een noodzakelijke opdracht. Deze opdracht hebben we zowel als individu als gezamenlijk uit te voeren en eigenlijk bestaat deze opdracht uit drie elementen die we gelijktijdig zullen moeten oplossen:

OPWEKKEN DUURZAME ENERGIE

Alle gemeente in Nederland zijn verplicht in het kader van de Regionale Energie Strategie (RES) om duurzame energie op te wekken. Uiteraard volgen we deze richtlijnen, maar als Leefbaar Tynaarlo vinden we dat de oplossingen voor Tynaarlo vooral ook realistisch moeten zijn.

Als Leefbaar Tynaarlo gaan we daarbij uit van de volgende uitgangspunten:

Duurzaam energie opwekken is een collectieve verantwoordelijkheid

De RES nodigt onze gemeente uit op collectieve basis een reële bijdrage te leveren aan het doel dat gesteld is, namelijk in 2030 landelijk bijna 50% van onze energie duurzaam op te wekken.

Door de heldere maar vooral ook ambitieuze doelstelling (50% duurzaam opgewekte energie in 2030) zal de gemeente Tynaarlo in de komende vier jaar alles in het werk moeten stellen om collectieve opwek van duurzame energie te realiseren.

Duurzaam energie opwekken is een individuele verantwoordelijkheid

Collectief zal de gemeente Tynaarlo zijn verantwoordelijkheid moeten nemen. Daarnaast zal er ook van de inwoners van Tynaarlo een belangrijke bijdrage worden gevraagd. Eigenaren van bestaande woningen zullen moeten worden geholpen en gestimuleerd om eigen energie op te wekken.

Aan nieuwbouw zullen hogere eisen moeten worden gesteld. Nieuwbouw zou minimaal 75% autarkisch (zelfvoorzienend voor wat betreft de energievraag) moeten zijn.

Het individueel opwekken van energie kan uitmonden in de oprichting van een energie coöperatie van inwoners die gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen in de duurzame opwek van energie. De gemeente zal hierin een stimulerende en faciliterende rol moeten spelen.

Duurzaam energie opwekken moet verantwoord plaatsvinden

Duurzaam energie opwekken gebeurt nu voornamelijk door middel van zonnepanelen en windmolens. Voor wat betreft het collectief opwekken van duurzame energie geeft Leefbaar Tynaarlo de voorkeur aan zonneparken en zon-op-het-dak. We kiezen bewust niet voor het plaatsen van grote windturbines. Kleine windturbines (max. 15 meter) vindt Leefbaar Tynaarlo wel een goede oplossing, mits dit niet leidt tot overlast bij omwonenden.

Zonneparken moeten zo veel als mogelijk worden ontwikkeld in samenwerking met landschaps- en natuurorganisaties, waarbij lokaal eigendom van een dergelijke ontwikkeling het uitgangspunt is.

BEPERKEN VAN DE VRAAG NAAR ENERGIE

De klimaatdoelstellingen zullen niet worden gerealiseerd als we niet significant onze vraag naar energie verlagen. We moeten met z'n allen veel minder energie gaan gebruiken. Gemeente Tynaarlo zou initiatieven moeten stimuleren en steunen die bijdragen aan het verlagen van ons energieverbruik. Dat kan op diverse manieren, waarbij voorlichting en stimulering de voornaamste lijken te zijn.

Initiatieven als 'junior energie coaches' zullen moeten worden gestimuleerd en worden uitgebreid. Hierbij zal ook een beroep moeten worden gedaan op de bedrijvigheid in de gemeente. Kennis en innovaties op gebied van energiebesparing zijn tenslotte broodnodig. De gemeente zal hierin een actieve rol moeten gaan spelen.

EFFICIËNT GEBRUIK VAN ONZE ENERGIE

Het uiteindelijke doel is geen gebruik meer te maken van fossiele brandstoffen en dan met name aardgas. Helaas gaat dat niet zonder slag of stoot en zullen verstandige keuzes moeten worden gemaakt.

Oudere huizen zullen eerst zoveel mogelijk geschikt moeten worden gemaakt om verwarmd te kunnen worden met duurzame elektriciteit. De stap om eerst te isoleren kan niet worden overgeslagen. Voor nieuwbouw vindt Leefbaar Tynaarlo dat deze aardgasvrij moeten worden opgeleverd.

Voor wat betreft het gebruik van warmtepompen geldt dat er voor verschillende huistypen verschillende keuzes gemaakt kunnen worden. Leefbaar Tynaarlo vindt dat inwoners van de gemeente goed voorgelicht moeten worden in het maken van die keuze.

In onze groene long is schone lucht een essentiële voorwaarde. Dit betekent dat we als gemeente eisen moeten stellen aan het verwarmen met het stoken van hout. Niet alleen biomassacentrales die gebruik maken van houtige biomassa, maar ook houtkachels en openhaarden vervuilen de lucht. Er ligt hierin een belangrijke taak voor de gemeente om aandacht te vragen voor dit probleem, met name ook omdat meer en meer mensen last krijgen en hebben van luchtwegaandoeningen als gevolg van de afnemende luchtkwaliteit.

BIODIVERSITEIT

Met berichten in de krant over bevers, otters en zelfs een zeehond in de Onlanden lijkt het alsof het goed is gesteld met de biodiversiteit in onze gemeente. Maar veel dier- en plantensoorten verminderen in aantallen doordat leefgebieden minder geschikt worden. Leefbaar Tynaarlo zal zich inzetten de leefgebieden te verbeteren.

Leefbaar Tynaarlo wil de biodiversiteit in dorpen en wijken behouden en bevorderen en zal de inwoners van Tynaarlo stimuleren hier mede invulling aan te geven. Leefbaar Tynaarlo zal vrijwilligersprojecten die bijdragen aan herstel en behoud van de biodiversiteit ondersteunen.

CIRCULAIRE ECONOMIE

We hebben een lange geschiedenis achter ons waar we maar weg gooiden wat we niet meer nodig hadden. Als samenleving creëren we op die manier een enorme afvalberg, een afvalberg die zich al haast niet meer lijkt te laten oplossen.

Richtlijnen:

Gebruik producten zo lang mogelijk

Soms gooien we producten weg die het niet meer doen, terwijl ze vrij gemakkelijk kunnen worden gerepareerd. We moeten stimuleren dat het weggoeien van producten zo lang als mogelijk wordt uitgesteld. Veelal helpt een kleine reparatie bijvoorbeeld al om een product een langere levensduur te

geven. De Gemeente Tynaarlo zou moeten stimuleren dat producten makkelijker kunnen worden gerepareerd.

Geef ongebruikte producten een nieuwe bestemming of eigenaar

Onze afvalverwerking is dermate goed geregeld dat het heel makkelijk is om producten weg te gooien. Dat geldt ook veel voor producten die helemaal nog niet weggegooid hoeven te worden. De Gemeente Tynaarlo zou moeten stimuleren om producten die nog door een ander gebruikt kunnen worden op een eenvoudige manier bij een nieuwe eigenaar te krijgen. Op die manier krijgt zo'n product een tweede leven.

Zorg dat afgedankte producten in een zo duurzaam mogelijk verwerkingsproces komen

De grijze en groene containers zijn een gewillig monster. Producten zouden in het juiste afvalverwerkingsproces moeten komen, waardoor de energie die nodig is om het in een juist vorm om te zetten zo laag mogelijk is.

Stimuleer gebruik van regionale producten

Regionale producten kennen een zeer beperkte reistijd en daarmee een lage CO2 uitstoot. Gemeente Tynaarlo zou moeten stimuleren dat producten die op een logische wijze (dat wil zeggen: met een beperkt gebruik van brandstoffen en grondstoffen) worden geproduceerd, maar ook dat die hun weg vinden naar de consumenten in de gemeente. Het organiseren van een frequent georganiseerde markt met louter streekproducten zou een voorbeeld kunnen zijn.

WATERMANAGEMENT

De klimaatadaptie vraagt dat we verantwoord omgaan met ons water. Dat betekent dat we in tijden van wateroverlast zoveel mogelijk water moeten zien te bergen voor droge tijden. Leefbaar Tynaarlo vindt dat er eisen gesteld moeten worden aan bouwprojecten. Bouwprojecten moeten ervoor zorgen dat zij oplossingen implementeren voor het opvangen, opslaan en hergebruiken van regenwater. Voor bestaande bouw geldt dat de gemeente hetzelfde moet stimuleren.

Maatregelen die voorkomen dat we tuinen besproeien en toiletten doorspelen met drinkwater moeten worden genomen, zowel op gemeentelijk niveau als op niveau van de inwoners van de gemeente.

SAMENWERKING INWONERS EN OVERHEID

Leefbaar Tynaarlo gaat uit van vrijwillige participatie klimaatadaptie en realisatie van de klimaatdoelstellingen. Van dwang kan geen sprake zijn, wel van stimuleren en faciliteren. De gemeente moet inwoners actief bijstaan met raad en advies, kan initiatiefnemers en inwoners bij elkaar brengen, kan stimuleren en verleiden en inwoners uitnodigen. De landelijke financieringsregelingen zijn leidend.

Als partij willen we vooral inzetten op het positief benaderen van de hierbij noodzakelijke gedragsverandering. We nemen niets af, maar stimuleren om het anders te doen. Een actie zoals "iedereen doet wat", waarbij allerlei inbreng in de etalage komt, kan bijdragen aan de noodzakelijke gedragsverandering.

De rol van de gemeente naar haar inwoners moet vooral gericht zijn op:

- Informeren; het verspreiden van kennis
- Stimuleren; het aansporen en belonen van initiatieven
- Faciliteren; het mogelijk maken van de realisatie van initiatieven

Speelse vormen van interactie waarin inwoners worden uitgedaagd om mee te denken met de uitdagingen op gebied van klimaatadaptie en realisatie van klimaatdoelstellingen moeten worden gebruikt. Juist op dit onderwerp zal een veel actievere rol van de gemeente worden gevraagd.

Belangrijk in de klimaatadaptie en realisatie van de klimaatdoelstellingen is de rol van de jeugd. Op geen enkel ander thema is de rol van de jeugd zo belangrijk als deze. Het gaat tenslotte om de zekerstelling van hun toekomst. Dat betekent dat in het informeren, stimuleren en faciliteren een essentiële maar vooral actieve rol moet zijn weggelegd voor de jeugd.

CONCRETE DOELEN VOOR DE KOMENDE PERIODE

- Het scheppen van heldere kaders voor het realiseren van zonneparken, waarvan in ieder geval lokaal eigenaarschap, biodiversiteit en inpassing in de omgeving deel uitmaken. Het credo is: maatschappelijk rendement heeft voorrang op economisch rendement.
- Het stimuleren van bomen en bosaanplant. Dit willen wij combineren met het aanleggen van een herinneringsbos en een adoptiebos voor en door inwoners.
- Het aanscherpen van de kapverordening, inclusief striktere regels voor de herplantplicht.
- Het realiseren van een heldere en scherpe verordening tegen geluidsoverlast van warmtepompen
- Het laten uitvoeren van een haalbaarheidsonderzoek naar het realiseren van een gemeentelijke energiecorporatie
- Het faciliteren van de oprichting van kleine particuliere energiecorporaties die bijvoorbeeld samen een warmtepomp gaan aanleggen
- Het beter reguleren van het stoken van hout, teneinde dit te kunnen blijven toestaan met zo min mogelijk overlast.

HOOFDSTUK 8: VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN STEDELIJKE VERNIEUWING

INLEIDING

Sinds 1998 vormen 18 dorpen de gemeente Tynaarlo. In de 3 hoofdkernen, Vries, Zuidlaren en Eelde/Paterswolde, streven we naar een hoog voorzieningenniveau. Winkels, zwembaden, sporthallen, bibliotheken, zorginstanties, apotheken, scholen, dorpshuizen etc. In de kleinere dorpen in het buitengebied is het voorzieningsniveau lager en ligt het accent op wonen. De auto- en openbaarvervoersafhankelijkheid is er groter dan in de drie hoofdkernen. De sociale samenhang in de 15 dorpen is hoog. Ieder kent ieder en er is veel saamhorigheid. Om dit intact te houden zijn de benodigde randvoorwaarden nodig. In de afgelopen vier jaar hebben we op veel plekken al een begin gemaakt.

INFRASTRUCTUUR

De infrastructuur zal als plattelandsgemeente op een kwalitatief redelijk hoog niveau moeten zijn. Veilige fietspaden en goede verbindingen tussen de 15 dorpen en 3 hoofdkernen is een must en vraagt van de gemeente een continue aandacht en druk op vervoersbedrijven.

WONINGBOUW

Woningbouw, zowel koop als huur, is in de kleinere dorpen van levensbelang, waarbij moet worden nagestreefd dat de eigen identiteit van de dorpen zoveel mogelijk behouden blijft. Binnen de identiteit passende nieuwbouw van starters-, huur en doorgroeiwoningen moet de vergrijzing tegen gaan en het bestaande verenigingsleven op pijl houden. Leefbaar Tynaarlo gaat het gesprek hierover aan met alle dorpsbelangen verenigingen om te komen tot passende ontwikkelingen.

Zeker in de huidige krapte op de woningmarkt is een veelgehoorde “klacht” dat bij nieuwbouwprojecten gebouwd wordt voor mensen van buiten de gemeente. De gemeente Tynaarlo ontwikkelt nieuwbouwlocaties niet in eigen beheer maar maakt gebruik van projectontwikkelaars. Om de huidige inwoners van de gemeente Tynaarlo voorrang te kunnen geven op een nieuwbouwwoning in de gemeente wil Leefbaar Tynaarlo bij alle toekomstige nieuwbouwprojecten hierover afspraken maken met projectontwikkelaars.

Leefbaar Tynaarlo wil bij gunning aan een projectontwikkelaar standaard een passage opnemen dat bij uitgifte van kavels of verkoop van woningen dit de eerste maand (of eerste twee maanden) uitsluitend beschikbaar komt voor inwoners uit de gemeente Tynaarlo. Mocht hier vervolgens geen animo voor zijn, dan kan het op de vrije markt aangeboden worden.

Hetzelfde principe geldt voor huurwoningen. Sinds 2015 mag nog maar een kwart van de sociale huurwoningen met voorrang toegewezen worden aan inwoners van de eigen gemeente. Leefbaar Tynaarlo wil dit maximum van 25% ook duidelijk terugzien in de prestatieafspraken met woningbouwverenigingen en er op toezien dat dit ook gehanteerd wordt.

ZORG EN WONEN

De meeste ouderen blijven het liefst zo lang mogelijk in hun eigen huis en vertrouwde omgeving wonen. Problemen door een toename van beperkingen zijn vaak hanteerbaar te maken door de woning aan te passen. Of door hulp van mantelzorgers, vrijwilligers of professionals in te schakelen. In bepaalde gevallen kan een verhuizing wenselijk of zelfs noodzakelijk zijn. Veel ouderen lijken een behoefte te hebben aan woonvormen waar voorzieningen in de buurt zijn, met andere ouderen of in samenhang met jongere huishoudens.

Jeugdzorg vinden we heel belangrijk, maar legt ook veel druk op leefomgevingen waar het gaat om opvang. Door een betere regulering binnen ruimtelijke ordening moeten we voorkomen dat wildgroei van zorglocaties plaatsvindt op plekken waar wonen en zorg elkaar in de weg staan.

WOONZORGCONCEPTEN

Er dient wat Leefbaar Tynaarlo betreft ook te worden gewerkt aan meer mogelijkheden voor thuiszorg in de vorm van vernieuwende woonzorgconcepten. Dit kan ook prima in een of meerdere van onze 18 dorpen. Het kunnen geven van zorg, gemeenschappelijke ruimte en tijdelijke bed&breakfast voor zorg verlenende mantelzorgers biedt kansen om langer te kunnen blijven wonen in de eigen dorpen.

WOONVISIE

In een gemeentelijke woonvisie geeft onze gemeente aan hoe zij ervoor wil zorgen dat senioren geschikt kunnen (blijven) wonen maar ook hoe we de jongere generatie kunnen behouden voor de kleinere kernen. De Gemeente maakt hierover afspraken met woningcorporaties, marktpartijen, zorgaanbieders en burgerinitiatieven. Recent onderzoek geeft aan dat er behoefte is aan 500 nieuwe huurwoningen in onze plattelandsgemeente.

Leefbaar Tynaarlo zal zich inzetten voor **het** zoveel mogelijk bouwen op inbreidingslocaties en zo min mogelijk groen opofferen aan woningbouw. Kleinschalige projectjes waarbij enkele recreatiewoningen worden gebouwd in de natuur willen we zoveel als mogelijk vermijden. Wij kiezen voor groen en niet voor rood.

WINKELGEBIEDEN

De winkelgebieden liggen te verspreid binnen de drie grote kernen, waardoor er geen sprake meer is van een compacte dorpskern. Versnippering is de doodsteek voor elk centrum. Leegstaande winkelpanden in de perifere gebieden moeten eenvoudiger omgezet kunnen worden van winkel- naar woonbestemming. Ondernemers moet het aantrekkelijk gemaakt worden te verplaatsen naar een compacter centrum. De kerngebieden in Eelde, Vries en Zuidlaren zien we als verzorgingsgebieden met zorgcentra, Supermarkt, Bakker, Slager, Groenteboer, Kapper & afhaalhoreca incl. funshoppen.

NIEUWE INITIATIEVEN EN UITWERKING BESTAANDE LOCATIES.

ZUIDLAREN

Inmiddels is er volop gesproken met de inwoners van Zuidlaren over de ontwikkeling op het voormalige PBH-terrein in Zuidlaren. Naast het grote aantal woningen (koop/huur) die er kunnen komen, moet ook worden gedacht aan voorzieningen als een supermarkt, een zorgcentrum en mogelijkheden voor bijvoorbeeld horeca in de vorm van een theeschenkerij als startpunt van een rondje voormalige traverse, Laarwoudbos, natuurgebied Tusschenwater en Molen de Wachter. Zo wordt het recreatieve gedeelte mede ingekleurd.

Belangrijk aspect is natuurlijk de samenhang in het winkelgebied. Leefbaar Tynaarlo vindt het belangrijk dat ontwikkelingen op het PBH-terrein niet mag zorgen voor problemen in het winkellint. Van Kapper Bert tot PBH-terrein moet in goed overleg met de ondernemers gezocht worden naar de juiste mix. Supermarkten zijn wat ons betreft daarin niet leidend. Ook andere winkelconcepten hebben aangetoond voor de juiste aantrekkingskracht van winkelend publiek te kunnen zorgen

EELDE

Al decennialang praten we in de politiek en met de ondernemers in Eelde en Paterswolde over de ontwikkeling van het centrum van Eelde. Ook de afgelopen periode bleek maar weer eens dat het heel erg lastig is om alle neuzen dezelfde richting op te krijgen. Verschillende belangen en vooral ook veel verschillende grondeigenaren en projectontwikkelaars maken dat de gemeente beperkt is in het door velen gewenste “doorpakken”. Denken we een begin te kunnen maken, stuit het wel weer op argumenten die vooral verwarring scheppen en ook de raad van Tynaarlo weer verdeelt. Wat Leefbaar Tynaarlo betreft zijn we in de afgelopen periode wel steeds meer tot elkaar gekomen. De locatie Doedens (hoek Hoofdweg / Stoffer Holtjerweg) heeft ertoe geleid dat de discussie over waar we heen willen op het scherpst van de snede werd gevoerd waar het gaat over wonen en winkelen in het centrum van Eelde. Leefbaar Tynaarlo wil in Eelde het dorpse karakter houden en vindt dat de stadse ontwikkelingen al veel te ver gegaan zijn. Wij denken dat een compact centrum in Eelde de aantrekkelijkheid van het dorp verhoogt. Hoogbouw past niet in een dorp. We hebben al te veel appartementencomplexen in ons dorp. In het centrum liggen kansen voor uitbreiding van cultuur met bijvoorbeeld het Klompenmuseum en de huisvesting van de bibliotheek. De komende periode zullen we actief de samenwerking opzoeken om Eelde haar centrum te geven waarin wonen, winkelen, zorg en cultuur zorgen voor leefbaarheid.

VRIES

Het centrum van Vries is zeker aan een opwaardering toe. Ook hier geldt dat levendigheid in de combinatie van wonen en winkelen het aanzien van het dorp vergroot. De uitbreiding in Vries-Zuid betekent ook dat het bestaande winkelcentrum lucratiever moet worden gemaakt. Het is van levensbelang voor de kern van Vries dat de komende jaren veel energie gestoken gaat worden in behoud en waar gewenst uitbreiding van voorzieningen.

YDE EN DE PUNT

Duidelijk is dat dit dorp behoefte heeft aan nieuwbouw. Jong en oud willen juist hier dicht bij elkaar blijven wonen. Locaties hiervoor aanwijzen kan een en ander in een versnelling brengen. Zo is de oostkant van de Uiver in Yde een denkrichting om te kijken naar woningen voor starters, huurders en ouderen die graag in hun vertrouwde omgeving blijven wonen.

TYNAARLO

Dit dorp waar het goed toeven is, kan zeker voor senioren nog wel een aantal levensbestendige woningen gebruiken. Zeker de huursector kan zorgen voor blijvende leefbaarheid. Daarmee komen weer woningen vrij voor jongere gezinnen en wordt op deze wijze vergrijzing tegengegaan.

ZEIJEN

Vanuit het dorp Zeijen is de vraag naar het bouwen van huizen op een terrein in het dorp. Leefbaar Tynaarlo denkt dat kleinschalige nieuwbouw voor verjonging kan zorgen en dat dit zeker voor de jonge gezinnen in Zeijen een uitkomst kan bieden.

CONCRETE DOELEN VOOR DE KOMENDE PERIODE

- Huisvestingsverordening: voorrangbeleid voor betaalbare koop- en huurwoningen voor inwoners uit eigen gemeente.
- Een doorverkoopverbod voor aantal jaren voor koopwoningen (anti-speculatie-beding) invoeren, inclusief een zelfbewoningsplicht bij koopwoningen voor eerste 5 jaar.
- Meer huurwoningen voor jongeren t/m 25 jaar, max € 550,- per maand.
- Ouderen moeten de huurprijs van een gezinswoning mee kunnen verhuizen naar een seniorenwoning.
- Bij woningbouwprojecten moet 40% beschikbaar worden in het goedkope segment.
- Bij woningbouwprojecten moet 20% van koopwoningen te koop zijn onder de NHG-grens.
- Duidelijk inzetten op flexwoningen voor spoedzoekers (wel/niet begeleid wonen) en starters.

TOT SLOT

Met dit verkiezingsprogramma geven wij zo concreet mogelijk aan waar wij voor willen gaan de komende vier jaren: sociaal, groen (maar niet gek), duurzaam en vooral samen met onze inwoners. Toegankelijkheid zit van oudsher in ons DNA. We zijn dankbaar voor het vertrouwen van de kiezers die ons vier jaar geleden tot de grootste partij maakten. We hebben gewetensvol en met veel energie gewerkt aan een nog beter Tynaarlo voor onze inwoners. Het was voor het eerst dat Leefbaar Tynaarlo bestuursverantwoordelijkheid kreeg. Na 25 jaren van oppositie voeren, was dat spannend, enerverend en nieuw. We zijn gegroeid in onze nieuwe rol en hebben ervaren hoe leuk het is om samen met anderen vorm en inhoud te geven aan het beleid in Tynaarlo. We hebben mooie dingen bereikt, maar we zien ook hoe snel die vier jaren voorbij zijn gevlogen. We zijn nog lang niet klaar en willen graag verder. We hopen dat wij van de kiezer opnieuw het mandaat krijgen om verder te bouwen aan ons mooie Tynaarlo. Hopelijk geeft dit programma u voldoende aanknopingspunten om op ons te stemmen.